

Радой Ралин

Люти чушки
Народни епиграми

... ТЪЙ, ОТ ДНИТЕ РОБСКИ И ХАЙДУШКИ
СМЕ ИЗЯЛИ МНОГО ЛЮТИ ЧУШКИ.
ЗАТОВА НИ Е ЛЮТИВ ЕЗИКА...
И ТЕЖКО МУ КОЙ НИ ПРЕДИЗВИКА.

Безплатно приложение
до
БЮРОТО НА ГК НА БКП
ТУК

ДОКЛАДНА ЗАПИСКА от комисия в състав: Ст. Белчев, Л. Лазаров, Р. Карарусинов, Д. Ананиев и Ю. Емилова

ДРУГАРИ,

Преди известно време излезе от печат книгата „Люти чушки“ от Радой Ралин, в която са събрани епиграми на автора с илюстрации от художника Борис Димовски. В нея се съдържат художествено и идейно несъстоятелни обобщения и груби клевети по адрес на нашата социалистическа действителност, срещу политиката на Българската комунистическа партия.

Перифразайки народни мъдрости и поговорки, авторът прави редица обобщения на нашата действителност, които имат клеветнически характер и са насочени към разпалване ту на дребнобуржоазни и сектантски настроения, ту на ревизионистични страсти.

В книгата е даден простор на nihilистичните и политически объркани концепции на автора, които много старателно са подсилени и защитени от илюстрациите на Борис Димовски. Двата автори често си сменят ролите, взаимно се допълват. Там, където текстът на Радой Ралин е лишен от „оригиналност“ и „остроумие“, на помощ идва рисунката на Борис Димовски, която тъй да се каже „изплюва камъчето“.

Ето няколко примера:

Под заглавие „Реорганизация“ Радой Ралин перифразира известната поговорка по следния начин: „Променил се Алия, погледнал се, пак в тия“. А отгоре е нарисувано дрипаво плашило. Явно насочена против нашата икономическа политика е и епиграмата: „Икономически ефект“, която гласи: „Голямо чудо над малко блюдо“. В нарисуваното блюдо се вижда само една оглозгана риба. Под заглавие „Бедността не е порок, а урок“ е поместена епиграмата: „Кой постъпва честно, не живее лесно“. В „Отчитане на успехите“ се казва: „Думба-лумба два дни, а година – гладни“.

Под заглавие „Цени и качество“ е сложена епиграмата: „Да би се яло, не би висяло“. Друга епиграма гласи: „Кой излезе прав, не излиза здрав“. Подобна клевета лъха и от епиграмата „Кадрова политика“ – „Който дрънка, е за вълна“. А като обобщение за целия живот у нас звучи епиграмата: „Славна е нашта“: „Един плаща, друг разгаща“.

От всичко това става ясно, че авторите се отнасят негативно към икономическите резултати на нашата страна, невярно представят нашите успехи в социалистическото строителство.

В книгата „Люти чушки“ е допусната несъвместимата с всякакъв морал и законност, изключваща комунистическата партийност, илюстрация на Б. Димовски, в която е злоупотребено с подписа на първия секретар на ЦК на БКП и председател на Министерския съвет на НР България, като е поставен на опашката на едно прасе. Над тази „илюстрация“ е отпечатана епиграмата „Глух, но послушен“: „Сит търбух за наука глух“. При това отпада всякакво колебание, че и някои други епиграми са насочени против ръководството на партията. Така например под заглавие „Басня“ е поместена поговорката: „Хитрата сврака с двата крака“. Над нея Борис Димовски е нарисувал изправен човек, стъпил върху две бюра, т.е. човек, който държи две власти.

С това книгата „Люти чушки“ се превръща в безпрецедентен за нашата социалистическа действителност случай.

Накрая авторът призовава:

Хайде наште! Якте люти чушки!
Стига сме си правили оглушки...
Люти чушки няма и за семе!
Нищо... и това ще понесеме!

Напоследък и издателство „Български писател“ издаде нова книга „Пресовани размисли“ – афоризми от младия автор К. Грозев. В редица от афоризмите, поместени в тази книга, се правят несъстоятелни и вредни политически обобщения за нашата действителност, редактор на която е Радой Ралин.

Издаването на книгата „Люти чушки“ е една твърде нагла диверсия, станала възможна благодарение липсата на елементарен партиен критерий и политическа бдителност в системата на някои звена на книгоиздаването. В случая е извършено открито

нарушение на установения нормален ред, необходим за издаването и разпространението на всяка книга.

Какви са фактите?

Както авторите, така и редакторите потвърдиха, че книгата е била запланурана в редакционно-подготвителния план на издателството преди 3 години. Идеята е била да се издадат народни мъдрости, в които да се покаже, че съвременната епиграма има дълбоки народни корени. Впоследствие обаче авторът е изменил на първоначалната идея и по същество е представил за печат подправени народни мъдрости, с които той прокарва своите антипартийни възгледи. По всичко личи, че редакторите са съзнавали какво значи издаването на тези епиграми, защото доста време са проточали издаването на книгата.

Въпреки че в плана на издателство „Български художник“ за 1968 г., който е одобрен от Комитета за изкуство и култура, не е запланувано издаването на подобно заглавие, издателство „Български художник“, чийто профил не съответствува на сатиричния жанр, настоява да се издаде книгата като извънредно издание. Прави впечатление спешността, с която се подготвя излизането на книгата. Така например издателството иска разрешение от ДО „Българска книга“ за издаването на книгата и в същото време тя е подготвена за печат, дори е предадена на печатницата. Не е случайно и това, че редакторите и издателите са се погрижили да дадат на тази книга уникален за нашите мащаби тираж – 40 000, въпреки че окръжните предприятия са заявили 22 000 и че по думите на авторите – това е едно сравнително от по-слабите техни произведения. Взети са много бързи мерки и за разпространението на книгата. Преди да са прочетени сигналните броеве от съответните органи, книгата е пусната в продажба.

При това следва да се отбележи, че тя е пусната за производство в края на м. юни т.е., когато все повече се надигаше контрареволуционната и ревизионистична вълна в Чехословакия.

Какви изводи могат да се направят от всичко това? Първо. Книгата на Радой Ралин „Люти чушки“ илюстрирана от Б. Димовски, е вредно произведение, в което се съдържат художествено и идейно несъстоятелни обобщения и груби клевети по адрес на нашата социалистическа действителност и срещу политиката на партията. Съзнателно или несъзнателно с тази книга авторите се обявяват срещу партийната политика, по същество преминават

в редиците на нашите врагове, за което те като комунисти следва да отговарят според изискванията на партийния устав.

В разговора, който комисията води с другарите Радой Ралин и Борис Димовски, пролича, че те не осъзнават своята вина и не си направиха самокритика. Те не признават, че са направили тенденциозни и клеветнически обобщения на нашата действителност, като наивно обясниха, че са имали предвид отделни отрицателни прояви, които имат място в нашия обществено-политически и икономически живот.

Разбира се, това не отговаря на истината. В хода на проверката ние можахме да се запознаем с мнението на голям кръг специалисти и други другари, предимно от средата, където работят Радой Ралин и Борис Димовски. Ръководствата на СБХ, СБП, редакцията на в. „Стършел“ и партийните бюра в тези организации разгледаха на специални заседания този въпрос и излязоха с писмено становище, което ние прилагаме към докладната записка. Всички са единодушни, че епиграмите на Радой Ралин и Борис Димовски звучат като съзнателен стремеж да бъде обработено общественото мнение в определена насока за създаване на антипартийни настроения.

Ние смятаме, че случаят с „Люти чушки“ не е изолиран факт. Подобни епиграми др. Радой Ралин е публикувал и друг път в различни вестници и списания, четени са по радиото и телевизията. Проследявайки творческата дейност и поведението на Радой Ралин, ние констатирахме, че неведнъж са полагани усилия и грижи да се помогне на др. Радой Ралин, но за съжаление и досега той не е направил сериозни изводи за себе си-Макар и по-рядко, но известни критични бележки са отправяни и към Борис Димовски. Въпреки това, той не си е направил необходимите изводи.

Комисията е единодушна, че Радой Ралин и Борис Димовски са нарушили грубо партийната дисциплина и социалистическата законност, поради което следва да понесат най-тежкото наказание. В същото време обаче ние мислим, че трябва да им се даде последна възможност и им се помогне да осъзнаят своята вина и с поведението си и творчеството си в бъдеще да докажат, че стоят на здрави естетически и партийни позиции за утвърждаването на партийната линия и нашия комунистически идеал.

Второ. Издаването на тази книга е груба политическа грешка, свидетелство за липса на елементарен идеен и художествен критерий от страна на нейните издатели и редактори.

Голяма вина, за да се стигне до този скандален случай, има ръководството на ДО „Българска книга“, С подписите на др. Цвятко Гагов – генерален директор на обединението, Стойне Гяуров и Д. Русев – директори на обединението и Асен Станоев – главен редактор на обединението е разрешено отпечатването и продажбата на тази книга в такъв голям тираж. Те са наказани от Комитета за изкуство и култура.

Според нас най-голяма отговорност носят директорът на издателство „Български художник“ – Б. Ташев и З. Брезинска – секретар на партийната организация в издателството и редактор на книгата, които са наказани служебно.

Третият извод, който ще трябва да направим, се отнася до незадоволителната партийно-политическа и възпитателна дейност на партийните организации в системата на творческите съюзи, книгоиздаването, печата, радиото и телевизията. Налагат се срочни мерки за подобряване цялостната възпитателна работа сред художествено-творческата интелигенция, издателските и журналистически кадри.

21. XI. 1968 г. София

Из уводната статия „САТИРАТА – ПАРТИЙНО ОРЪЖИЕ“

Отношението на сатирика се определя до голяма степен от особеностите на визираното явление, но това отношение в значителна степен зависи и от особеностите на самия сатирик и преди всичко от особеностите на неговата идейна позиция. Стара истина е, че за да заемаш позата на съдник, необходимо е да притежаваш качествата на съдник. Ленин бе казал, че ...за да бъдеш остър, трябва да имаш право на това, а правото на острота се получава от туй – думата да не противоречи на делото. Читателят може да се любува на фойерверките от сатирични остроти или да изпитва досада пред тях, но той при всички случаи е в правото си да запита:

„Добре, отричаш, надсмиваш се, подиграваш, но от позициите на какъв морал и в името на какъв идеал?“ Защото отрицанието може да крие различен патос и присмехът да е породен от различни мотиви. Възприемането на дадено явление-като комично или безобразно не е само въпрос на индивидуален вкус, а преди всичко на обществена и класова позиция. Всяко нещо може да бъде осмято, стига да го погледнеш от съответна гледна точка. Въпросът обаче е там, че не всеки човек е готов да заеме всяка гледна точка. Нихилистът, скептикът, черногледецът, мизантропът също може да не са лишени от своего рода чувство за хумор, но те разсмиват само хора, враждебни тъкмо към новото, човешкото и прекрасното.

У нас, за разлика от някои други страни, подобни хумористи не са на мода и трудно могат да намерят почва за изява. И все пак не липсват литературни факти, които будят най-малкото недоумение, що се отнася до авторските позиции. Когато четеш последните книжки на Радой Ралин или на Георги Тихолов, имаш впечатлението, че наблюдаваш двама светци, попаднали в кошмара на преизподнята. Всичко около тях е нечисто, подло, користоно, само те двамата сияят в непорочния блясък на сатиричните си ореоли. Може би в случая е налице известна професионална деформация? Може би колекционирането на грозотата е прераснало в такава изпепеляваща страст, че авторите са замечтали да натрупат възможно най-обемистата грамада от човешки мерзости? Ако се касаеше само за подобна мания, това още би било половин беда. Но сатириците не се ограничават със задачата да събират мостри на безобразието. Те всъщност почти и не визират реални факти. Те са неизмеримо далече от похватите на пълзящия емпиризм. Те само сумират, обобщават, синтезират, за да набележат координатите на една нова житейска философия. Например:

Кой постъпва честно, не живее лесно.

Кой излезе прав, не излиза здрав.

Кой душа не продава, той имотен не става.

Читателят не бива да се учудва, че тия три епиграми на Радой Ралин са досущ еднакви като току-що снесени яйца, макар и не чак толкова пресни. Безсилието на автора да се добере до една що-годе оригинална и духовита мисъл – за правдивост изобщо не

говорим – го е довело до необходимостта да размножи три или четири баналности в няколко десетки варианта, стоящи по хумора и художествеността си тъкмо на нивото на вече цитираните. Читателят се среща с тия баналности като със стари познати, между другото, защото вече му са известни от по-раншните епиграми на същия автор. Но това още не е най-лошото. Най-лошото е, че авторът си е позволил да скалъпва генерализации, отнасящи се очевидно за цялата наша действителност, и да ги произнася с менторски тон, като че се касае за неоспорими аксиоми. И тия „аксиоми“ визират не само „смъртния риск“ да бъдеш честен и прав, но и редица други неща, които ни е омерзително да цитираме, доколкото в случая се занимаваме с проблемите на сатирата, а не с особеностите на клеветата и на нечистата сплетня. Не искаме да гадаем и от какви позиции са направени подобни обобщения, макар че изводът се налага от само себе си. Автор, който рисува безобразието не в конкретната му проява, нито в положението му на исторически обречено явление, а като нещо безпрепятствено и повсеместно властващо над нашия бит и нрави, очевидно най-малкото е загубил представа за върнатата посока и е забравил, че ненавистта и злобата в изкуството имат право на съществуване само когато са функция от една голяма обич към човека и човешкия прогрес. Колко далеч е незавидната роля на подобни автори от истинското призвание на сатирика, което Некрасов някога бе формулирал в стиховете:

„Он проповедует любовь Враждебни словом отрицания...“

Ако произволното обобщение издава идейната позиция на черногледеца, то двусмислицата в сатирата твърде често се пуска в ход, за да прикрие тая позиция. В изкуството обаче работите са наредени тъй, че маскировката всъщност най-добре разкрива това, което би искала да прикрие. Тъкмо затуй идейната двусмислица се оказва обикновено еквивалент на идейното двуличие. В случая, разбира се, не става дума за намека или под-текста като напълно приемливи похвати на художествен израз, а за оня род двусмислици, изразяващи, от една страна, онова, което по понятни причини не е удобно да се изрази направо, и оставащи, от друга страна, отворена вратичка за някакво невинно извинение. Подобни автори изглежда забравят, че езоповският език не е измислен от тях самите – както свидетелствува и самото му название – и че ако прескочим от древността до по-ново време, следва да

припомним, че всички ние сме се школували в тоя език през периода на фашистката цензура, така че в случая „шифърът“ отдавна не може да върши работата на шифър.

Но защо – двусмислици? Защо – шифър? Много просто: защото, както казва самият Радой Ралин:

„Хем му се иска, хем не му стиска.“ И тъкмо по тоя начин се стига до естествения и очакван от всички епилог: бракосъчетанието на клеветничеството с подлостта.

В нашето общество този, който произнася истината, но именно истината, а не полуистината или предрешената като истинна лъжа, той не се нуждае от патерицата на плахи намеци и двусмислени иносказания. Самото съществуване и самото развитие на социалистическото общество е основано на съобразяване с истината и с реалността. И тъкмо затуй, когато казваме партийност, това означава правдивост, и когато говорим за действителна правдивост, подразбираме последователна партийност. Нашата партия има нужда от такава сатира, която вярно да разкрива и точно да оценява отрицателното в живота, която да бичува старото и реакционното, да разчиства пътя на прогреса, да воюва за партийната правда. Ние можем да признаем за наша сатира само такава изкуство, което се твори със съзнателната цел да служи за партийно оръжие в историческата битка, която водим за светлото бъдеще на човечеството.

ЛИТФРОНТ (Богомил Райнов) в. „Литературен фронт“, бр. 48, 21. XI. 1968 г.

Из предговора

„КНИГАТА ГОРИ, НО НЕ ИЗГАРЯ...“

към второто парижко издание на „Люти чушки“ –
1983 г.

Сборникът с „народни епиграми“ (така е квалифициран жанрът им на корицата) бе издаден през 1968 г. Тогава България още не беше подписала конвенцията за защита на авторските права, върху страниците на екземпляра не може да се намери познатият текст – „Всички права запазени“. Но за какви ли „права“ може да се говори в случая? Книгата бе иззета от библиотеки и книжарници, критиците не я споменават в проблемни и обзорни статии за

съвременната българска сатира, нито в календарно-проблемни скици за двамата автори – единият на текста, другият на илюстрациите. Въпреки забраната обаче и в България, и в чужбина се намериха хора, които да скътат малката книжка – като реликва, като талисман, като надежда за по-добри времена на България. Обиколила Бог знае колко градове и държави, минала през строго охранявани държавни граници, четена и препрочетена, разлива на може би стократно – ето я пред мен книгата, превърнала се в мит в собствената си родина. Връщам се към нея, за да констатирам актуалността на „Люти чушки“ и за днешния ден (Сега е 2002 г. актуална ли е? :-) бел. от Виктор от <http://bezmonitor.com>) на социалистическа България – като тематика и като „партийно отношение“ към художествените ценности. Но преди това – предисторията на литературното явление на драматичните събития около него.

Към 68-а, годината, в която „Люти чушки“ бе публикувана, в народното съзнание Радой Ралин вече беше се превърнал в своеобразен двойник на фолклорния Хитър Петър. Върху основата, която представляваше вътрешната същност и външното поведение на един действително съществуващ човек, народното въображение бе изградило необходимия за всеки исторически етап любим герой: не само безкомпромисно честен, но и с бърз критически рефлекс, способен да постави в смешно положение причинителите на социалните неправди. Мълвата обогатяваше житейските преживелици на Радой Ралин, приписваха му се дела и думи, понякога извършени и изречени от други „рицари на светата правда“. Така продължава и до днес и процесът е напълно естествен – една личност да се превърне във възплъщение на народната мечта за еталон на гражданско поведение. При това до 68-а той вече бе написал епиграмите си в книгите „Безопасни игли“ и „Личен контакт“, които са може би най-силните му стихосбирки, бе създал в съавторство с Валери Петров извънредно популярната, макар и бързо свалена от сцената пиеса „Импровизация“ за която бе критикуван лично от Тодор Живков на срещата на Политбюро на ЦК на БКП с деца на културния фронт през април 1963 г.

„Ние сме длъжни обаче, беше казал там българският държавно-партиен глава, да поговорим с авторите на «Импровизация» и изобщо с нашите сатирици. Не може да се бие така по нашите кадри, да се представят в отрицателна светлина като

цяло, да се обобщава по този начин. Къде ще отидем, ако правим така? Това означава неизбежно да се насочи творчеството на някои творци срещу тези, които стоят начело в борбата на народа за социализъм и комунизъм. Сега няма чорбаджии и бирници, удряйте по кадрите!“

Епиграмите в „Люти чушки“ не са толкова откровени. Техният смисъл по-често е скрит в сблъсъка между заглавието и кратичкия текст на епиграмата, която в много случаи е точен цитат на някоя народна поговорка или друго устойчиво словосъчетание. Тъй широко рекламираната от партийната пропаганда „реорганизация“ на народното стопанство е коментирана от сатирика Ралин така: „Променил се Алия, погледнал се, пак в тия“. Диалектичното единство между духа и материята е обяснено от него в доста „недиалектически смисъл“: „Без брашно – страшно“. Произходът на съвременното черногледство той вижда в непромененото състояние на обикновения човек: „От люлката до гроба, бял свят не види роба“. Под заглавие „Външнотърговска спогодба“ Радой Ралин пише: „Отишел за круши, върнал се без уши“. На всеизвестната народна поговорка „Не го бива ни за слива“ той е поставил заглавието „Номенклатура“: друга – не по-малко разпространена – „Лесно е да говориш, мъчно е да го сториш“ е озаглавил „Стопански планове“. Под „Икономически ефект“ той разбира – „Голямо чудо над малко блюдо“, а под „Отчитане на успехите“ – „Думба-лумба два дни, а година – гладни“. Любопитно е, че в огромната статия на в. „Литературен фронт“ от 21.XI.1968 г., озаглавена „Сатирата – партийно оръжие“, която нанесе разгромяващ удар върху българската сатира и спря развитието ѝ за години напред, бяха цитирани три от епиграмите на Радой Ралин, отпечатани в „Люти чушки“, но без заглавията, които дооформят техния смисъл. А съвсем друго звучи: „Кой излезе прав, не излиза здрав“ с надслов „Качествена обработка“; „Кой постъпва честно, не живее лесно“ – под заглавието „Бедността не е порок, а урок!“; и поговорката „Кой душа не продава, той имотен не става“, поставена под марксистко-ленинския термин „Постоянно-основен капитал“.

Следата, която оставиха „Люти чушки“ в националната литература, старателно се изтрива от партийния надзор над литературната критика, зачертаващ всеки ред, който ги напомня. Но „лековерните читатели“ май не се оказаха отделни единици, а

десетките, стотици, че и хиляди разпространители на преписите на тази книга, чиято тематика продължава да бъде актуална. Друг е въпросът защо точно над нея се разрази една от най-сериозните идеологически бури. На една от първите ѝ страници е отпечатана епиграмата „Сит търбух, за наука глух“ със заглавието „Глух, но послушен.“. Под нея художникът Борис Димовски е нарисувал една свиня с опашка – дълга и завъртяна като „министерски подпис“, която, както се говореше тогава и както разказва Георги Марков в един от „задочните си репортажи за България“, напомня подписа на най-високопоставеното лице в страната. Лицето се огорчило, а май повече разгневило, защото последва режисирана от най-високи места акция по вкарването на сатирата в „правия“ път, по-точно в партийния път, като покрай Радой Ралин в купа на изкупителните жертви попадна и младият тогава сатирик Кунчо Грозев, нямаш нито стажа, нито дарованието на автора на „Люти чушки“.

„Както във всички други литературни жанрове, така и в сатирата съществува една голяма тема – се казваше още в редакционната статия на в. «Литературен фронт» – първоосновна по важност, изтласкана напред – поставена на дневен ред от развитието на епохата. Тая тема за сатирата е разобличаването на империализма и на империалистическата идеология във всички техни прояви и всички техни превъплъщения.“

Партийното ръководство, види се, съзнаваше, че макар и облени в кръв, не са отшумели унгарските събития през есента на 1956 г., както няма да отшуми и Пражката пролет от 68-а. Всъщност, тяхно звучно ехо е днешна Полша. Една от твърде сериозните атаки срещу сатирата датира от зимата на 68-а, провокирана както от събитията в Чехословакия, така и от „обидата“, нанесена на българския държавен и партиен шеф. Събрани заедно, те увеличават силата на удара. Но фактът, че и книгата „Люти чушки“, и авторите ѝ – поетът и художникът – са се превърнали в митове още приживе, говори, че ударът отново не е бил ефикасен. Че народното несъгласие с режима и управниците се изразява в канонизиране на нови светци – на комунистически великомъченици.

„Книгата гори, но не изгаря.“ Не помня кой мъдър човек бе изрекъл тази максима, която важи в пълна сила и за книги като „Люти чушки“. А те, въпреки забраната, минават от ръка на ръка,

преписват се и размножават от съвременните Паисиевци, символ на неугасващото народно свободолюбие.

1983 г. РУМЯНА УЗУНОВА

* * *

ВМЕСТО ПРЕДГОВОР

Второто издание на „Люти чушки“ – епиграми от Радой Ралин с илюстрации от Борис Димовски – е в ръцете ви. Вие ще прочетете книгата, ще затворите последната страница, и ще дадете своята оценка. Да, въпросът е за оценката. Книгата „Люти чушки“ получи толкова много оценки, колкото едва ли някоя друга книга е получавала.

Книгата беше издадена през 1968 г. в тираж 40 000 екземпляра, а постъпи в издателството през 1965 г. В началото на пазара бяха пуснати 20 000, останалите бяха още в печатницата. Първата седмица продажбата вървеше нормално, но втората, когато някой откри, че в тази книга има една илюстрация на прасе с опашка – подписа на Тодор Живков и с кратък текст „Сит търбух за наука глух“, книгата буквално бе разграбена. Тогава се появи и първата оценка (не публична). Тя бе направена от Давид Елазар, завеждащ отдел „Пропаганда и агитация“ при ЦК на БКП, във вид на докладна записка до Секретариата на ЦК. Рецензията беше унищожителна. В нея се казваше, че „Люти чушки“ е извършила една нагла диверсия от страна на авторите, а издателство „Български художник“, по-специално директорът Борис Ташев, е проявил „политическо късогледство и безотговорност“ и то „точно когато все повече се надигаше контрареволуционната и ревизионистична вълна в Чехословакия“.

Втората оценка е на бюрото на ГК на БКП, също отрицателна и със заключението, че „... авторите по същество преминават в редиците на нашите врагове“. В Градския комитет вече е разговаряно с Радой Ралин и с Борис Димовски. И двамата отказват каквато и да било вина. Наказани са партийно със „строга мъмрене с предупреждение“.

Междувременно директорът на издателството Борис Ташев е разпитван от човек на Държавна сигурност и от представител на ЦК на БКП. По внушение на ЦК и във връзка с „Люти чушки“ са наказани всички работили върху това издание. Все по същото време Комитетът за наука и изкуство свиква разширено съвещание с всички директори, партийни секретари, главни редактори на издателствата в София и

провинцията, както и на вестници, списания, на радиото, телевизията и др. На това съвещание говори Павел Матев. Той се чуди как са се намерили хора, които да допускат такова отношение към Тодор Живков.

След съвещанието вестта за „опасната“ книга тръгва по цялата страна. Цената ѝ на черно се увеличава. По нареждане „от горе“ останалите 20 000 екземпляра се изгарят в печатницата, но поради силната тяга на комина из околността хвърчат полуизгорели книги. Учениците от съседното училище ги събират, а на другия ден прекопирват част от илюстрациите и масово ги разпространяват. Същото става и в Университета и София се напълва с прасето, на чиято опашка е подписът на Тодор Живков.

Идва ред за оценка на „Люти чушки“ и от Секретариата на ЦК на БКП. За оценката са привлечени Георги Джагаров и Павел Матев. В протокола на съвещанието се казва, че „Люти чушки“ е политическа грешка, нарушени са политическият морал, дисциплина и законност. След това се нарежда на творческите съюзи, издателствата, вестниците, списанията и др. да вземат мерки, за да не допуснат подобни явления. Започват съвещания и оценки по места. В повечето случаи присъства и представител на ГК на БКП. Заседава ръководството на Съюза на писателите. Оценката е отрицателна. Заседава редколегията на в. „Стършел“. Оценката е отрицателна с предложение Борис Димовски да бъде уволнен.

След Борис Димовски и Радой Ралин идва ред на директора на издателството Борис Ташев. По нареждане на ГК на БКП е свикан целият състав на издателството. Но за съжаление на представителя на ГК хората от издателството защитават книгата и твърдо застават зад своя директор. Представителят на ГК е шокиран и не съобщава наказанието на Борис Ташев. След два дни обаче директорът на издателството е наказан партийно със „строго мъмрене с предупреждение“ и е уволнен от работа. Съвещанията и оценките продължават в различни културни институти. В ДО „Българска книга“ няколко души са лишени от по една месечна заплата.

Така книгата „Люти чушки“ разстрои нормалния живот на една порочна система, която ръководеше културата в страната ни и със своите безпрецедентни действия се оказа в глупавото положение да направи невероятна реклама на една книга, която искаше да унищожи, и чиито автори съвсем не са имали претенциите да извършат диверсия.

Второто издание на „Люти чушки“ е във вашите ръце. Пазете го! То заслужава да намери почетно място във вашата библиотека, защото

има особено значение като един от първите предвестници на политическата ни и културна пролет.

Борис Ташев

ЖИВИТЕ НЕ ПОМНЯТ

Мъртвите – бог да прости!
Живите кой да свести?

НОВА ИДЕЯ

Горе момичка,
долу вдовичка.

ВЯРНОСТ

Твой съм! Само твой!
Точи вино и ме пой!

УВИ, ЧОВЕК СЕ РАЗЛИЧАВА ОТ ЖИВОТНИТЕ

Битата крава
мляко не дава.

ИМА СИ ХОРА ЗА НИЩО

Аз ваша, тя ваша,
кой ще вари каша?...

БЕДНОСТТА НЕ Е ПОРОК, А УРОК!

Кой постъпва честно,
не живее лесно.

КАЧЕСТВЕНА ОБРАБОТКА

Кой излезе прав,
не излиза здрав.

ТВОРЧЕСКИ ТРЕВОГИ

Болна Божка
за кокошка.

НАДЕЖДА ВСЯКА ОСТАВЕТЕ

Господ види
кой отде иде.

ЧОВЕК Е СЛОЖЕН!

Заран набожен,
вечер разложен...

ЦЕНИ И КАЧЕСТВО

Да би се яло,
не би висяло.

ГЛУХ, НО ПОСЛУШЕН!

Сит гърбух
за наука глух.

ТВОРЧЕСКИ СТАЖ

Наметнал пушка
на гола гушка.

УТЕХАТА НА БЕДНИТЕ

Безплатен оцет
по-сладък от мед.

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ТРУДА

Човек предполага,
Господ разполага.

БАСНЯ

Хитрата сврака
със двата крака.

ЦИВИЛИЗАЦИЯ

Ако би я срам,
не би ошла там.

АВТОРИТЕТ С УКАЗ

С дъртия котак седиш,
а от мишки се боиш.

РЕОРГАНИЗАЦИЯ

Променил се Алия,
погледнал се, пак в тия.

ШКОЛОВКА

На бостана спала,
краставици яла.

В БЪДЕЩЕТО СЕ ВЛИЗА С ЛЪСНАТИ ОБУВКИ

В краката лъснат,
в главата блъснат.

БРАТ ЗА БРАТА Е ЧОВЕК!

Братски се делили,
братски се избили.

БИТ И ДУШЕВНОСТ

Без брашно –
страшно.

НАУЧЕН КОМПРОМИС

Запали и на дявола свещ,
да не дойде каквото не щеш.

ЕРЕТИЧНИ МИСЛИ

Бог е бог
и пак има слог.

САМО БДЕШЕ...

Човек беше,
кога спеше.

НАУКА ЗА ЖИВОТА

Канят ли те, еж.
Гонят ли те, беж!

НАДЕЖДАТА СЛЕПИ ЧОВЕКА

Ако нямаш мозък в младица,
не го търси в бяла брадица.

АХ, ТЕЗИ СЛАБОСТИ!

Ръцете му слаби,
ала знай да граби.

СЛАДКОПОЕН

Добре ми е, на добре отивам,
често на сметта поспивам.

УСТРЕМ

С очите гълчи.
С езика мълчи.

БАЗА И НАДСТРОЙКА

Де хрупка конче зобчица,
там си и вири главица.

ПОЕТИ, ПАЗЕТЕ СИ ПЕГАСИТЕ!

Ако коня ти е слаб,
не прескачай с него трап.

АЛТРУИЗЪМ

Мокри й полите,
че й меки очите.

САМООТБРАНА

Не му ща добрините,
щом ще му тегля злините.

ПЕРСПЕКТИВА

Има ли кому да се покланяш,

има и кому да се осланяш.

ИЗВОЮВАН АВТОРИТЕТ

Вижте сега:
– Имам рога!

БОКСЬОРСКА ЕЛЕГИЯ

На чуждите за доброто
строшиха ми реброто.

НЕОТЧУЖДАЕМА СОБСТВЕНОСТ

Миналото се не връща:
само се преглъща...

ИЗЯВЛЕНИЯ И РЕЗУЛТАТИ

Бабини хвалби
бърдо ги хаби.

ПОСТОЯННО-ОСНОВЕН КАПИТАЛ

Кой душа не продава,
той имотен не става.

ТРУДНОСТИ НА РАСТЕЖА

Мъчно се дялат гредите,
лесно се гаят момите.

ПРОИЗХОД НА ЧЕРНОГЛЕДСТВОТО

От люлката до гроба
бял свят не види роба.

ДАЛНОВИДНОСТ

Извади сабя ръждива,
изплаши баба страшлива

ТВОРЧЕСКО ДРЪЗНОВЕНИЕ

Ако е празна оката,
не е далече реката.

ТЪРСЕЩА НАТУРА

Изтъка си платното
и ритна кросното.

ПАК ПО ЗАКОНА

Лице на икона,
сърце на кокона.

СЪГЛАСУВАНЕ И СЪЩЕСТВУВАНЕ

Който пита,
той не скита.

АРГУМЕНТАЦИЯ

Затова си крив,
защото си жив.

НАУКА ЗА ВЪРВЕНЕТО

Тежко и горко на главата,
щом не оправя краката.

С БРИГАДАТА!

Не ходи Мара
сама на бара.

ВИТА БРЕВИС!

Да ще господ гащи,
да ще, но кога ще?...

ЧАСТНО И ОБЩЕСТВЕНО ЗЛО

Сам себе глупавият сбърква,
мнозина умният обърква.

НЕ ПОЖЕЛАВАЙ ЖЕНАТА НА БЛИЖНИЯ

Що е сладко,
чуждо, братко...

НЕ Е ВЧЕРАШНА БАБА!

Баба види иглата,
а не види купата.

ТАКАВА КРИТИКА НИ Е НУЖНА

Померил в главата,
ударил в краката.

ДА ЖИВЕЕ БРАТСТВОТО!

Който ми дава комат,
той ми е брат.

ГЪВКАВОСТ

Денем крадец,
нощем светец.

КАЗВАМ ТИ, РЪКО, СЕЩАЙ СЕ, ПИСАЛКО!

Ръце осветяват,
ръце освеняват.

КАКТО ЩЕ ДА СЕ ДОКЛАДВА:

Дето брадва заповядва,
там народът се не радва.

ОХРАНА НА ТРУДА

Щом ти са мили рогата,
не се заяждай с агата.

СЪЧУВСТВИЕ

На един се запалва главата,
друг търчи да си палва лулата.

НЕ СКРИВАЙ СВОЯ ОПИТ

Щом му мислиш доброто,
научи го на злото.

КОЛИЧЕСТВО С КАЧЕСТВО

Колкото сърце боляло,
такива сълзи проляло.

ЩОМ СЕ ДИПЛОМИРА

По е лоша простотията
и от лошотията.

ДОКАТО НЕ ПИПНЕ ПОСТ

Кой е прост,
бива мост.

ЕНТУСИАЗЪМ

За пет пари ракия,
за три гроша чалгия.

САТИРИК И ОТРИЦАТЕЛИ

Ако загина от хрема,
чумата хич да я нема.

ИЗЧЕРПВАНЕ НА БЕЗОТЧЕТНИЯ ФОНД

Господ не даде
и свиня не изяде.

ИЗОБЩО, ПРАВИ...

Господ го прави,
дявол се слави.

ЕСТЕТИЧЕСКА МЯРКА

Познавам доброто,
но ми липсва среброто.

БЕЗНАДЕЖДНОСТТА НЕ Е ПОРОК

Който чака от надежда,
приживе не се нарежда.

ОТКЛИКВАНЕ

Бърза кобила
сляпо родила.

ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТ

Де да иде врана –
все посрана...

ВЪТРЕШЕН ПАЗАР

Сурово – печено:
нам наречено...

УДАРНА БРИГАДА

Да напълни джоба,
а напълни гроба.

КУЧЕТАТА СА ПРИЗНАТЕЛНИ

Както псета храниш,
такъв лов ще хванеш.

НЕ ПИТАЙ СТАРО, А ДРАНО!

Не вярвай велможата,
одира ти кожата.

ИДЕАЛ

Борили се два сокола
за една соколка гола.

СЛАВНА Е НАШТА!

Един плаща,
друг разгаща.

КОЙ ЩЕ НИ ПАЗИ ЗДРАВЕТО?

Де насилие вилней,
там законът линей.

ВЪНШНОТЪРГОВСКА СПОГОДБА

Отишел за круши,

върнал се без уши.

КОЛОНИЯ

Мир и берекет,
но с гърба напред.

АКАДЕМИК

Коса сива,
глава дива

ВЕЧЕ НЯМА ЧУДОТВОРЦИ

Да би мирно седяло,
не би чудо видяло.

НОМЕНКЛАТУРА

Не го бива
ни за слива.

ТУКА Е ТАКА!

Щом си дошел у селото ни,
ще се хванеш на хорото ни.

ДИСКУСИИ

С келяв да се бориш,
беля да си сториш.

ИЗУЧАВАНЕ НА ЖИВОТА

Когото са били,
знае си боли ли...

ПРИНЦИП ВЕКОВЕН

Всеки се бие,
за да добие...

КОЛЕГИАЛНО СЪДЕЙСТВИЕ

Дето дяволът не може,
идва бог да му помогне.

ДОХОДИТЕ НА САТИРИКА

Що ти сбере задница,
туй ще ти е надница...

ВСЕКИ ИМА ПРАВО НА УСПЕХ!

От което се мъдър срамува,
с него луд се надува.

БОГОВЕТЕ СА ПРЕДВИДЛИВИ

На бодлива крава
бог рога не дава.

ДА ИЗГОНИМ ВРАГА ВЪТРЕ В НАС!

Без пари чияк
сам на себе враг.

ЩЕ СИ НАПРАВИ ИЗВОД

Да му бе къс езика,
че сега да не вика.

СТОПАНСКИ ПЛАНОВЕ

Лесно е да говориш,
мъчно е да го сториш.

САМОИНИЦИАТИВЕН

Аз го карам по чаиря,
а то бяга по баиря.

ПРИБОЩАВАНЕ

Давайте й каша,
та да стане наша.

МЕЖДУНАРОДНА СРЕЩА НА ДОБРА ВОЛЯ

Ако да се ненавидиме
барем да се видиме.

ТЕОРЕТИЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ

Викнал ме на гости,
да ме учи на пости.

ВЕЧНИЯТ ХАМЛЕТ

Хем му се иска,
хем не му стиска.

РАВНОПРАВИЕ

Когото докопат,
него ще дохлопат.

ОБЩЕСТВЕНА ПРОФИЛАКТИКА

Да ти е мирна главата,
недей я слага в торбата.

НО КАЖИ ГО ПРИЖИВЕ...

Силна сила
до могила.

УВАЖЕНИЕТО СПОРЕД ПОЛОЖЕНИЕТО

Какъвто светеца,
такъв и венеца.

ПЕДАГОГИЧНО

Дай му крушка,
да те слушка.

СТРАТЕГИЯ

Хатър, хатър,
после – сатър.

ИКОНОМИЧЕСКИ ЕФЕКТ

Голямо чудо
над малко блюдо...

КАДРОВА ПОЛИТИКА

Който дрънка,
е за вълка.

ОТЪРСВАНЕ ОТ МИНАЛОТО

Щом се сиромах замогне,
никому не ще помогне.

ПРОФЕСИОНАЛНО ЗАБОЛЯВАНЕ

Който лапа,
той се цапа.

СЪПРУЖЕСКА САМОКРИТИКА

Било, що било!
Търпи, кобило!

АЛА КОЙТО Я ИЗПИТА?...

Сила-силовита
не е вековита.

НЕ ЗНАЕШ ХОРСКОТО БЪДЕЩЕ

Кланяй се на злomu,
като на добромu.

ОТЧИТАНЕ НА УСПЕХИТЕ

Думба-лумба два дни,
а година – гладни.

ПРИРОДНА ЗАЩИТА НА СЛАБИТЕ

Макар гола, боса,
добра стока носа.

РЕШАВАЩА СИЛА

Работа без мъж –
святкане без дъжд.

НЕБЛАГОДАРНОСТ

Ако имаш вино за проливане,
аз нямам глава за разбиване.

КРИТЕРИЙ

Майка му е доста веща:
знае как се вари леща.

НЕБЛАГОНАДЕЖДНОСТ

Сокол,
ама гол...

ОТКЪСВАНЕ ОТ НИЗИНИТЕ

Горната глава мъдрува,
ала долната лудува.

ПРЕМИАЛНИ!... ПРЕМИАЛНИ!...

Бърза освета –
готова щета.

КРИТИКАТА Е ГОРЕНИЕ...

Горят си сиромасите свещите;
броят на богатшите парите.

ХАЙДЕ, НАШТЕ! ЯЖТЕ ЛЮТИ ЧУШКИ!
СТИГА СМЕ СИ ПРАВИЛИ ОГЛУШКИ...
ЛЮТИ ЧУШКИ НЯМА И ЗА СЕМЕ!
НИЩО... И ТОВА ЩЕ ПОНЕСЕМЕ!

КРАЙ

© 1968 Радой Ралин

Източник: <http://bezmonitor.com>, 22 юли 2002
Сканиране, разпознаване и редакция: Виктор

Преди около месец, слушах предаване по телевизията, в което участваше Радой Ралин. Съжалявам, но не запомних нито името на водещата, нито имената на останалите участници.

В това предаване, Радой Ралин заговори за Интернет и Гутенберг.

Ясно се разбра, че останалите участници в предаването не схванаха за какво говори Радой...

Тъжно ми стана за тях...

Разкази и стихове от Радой Ралин ще намерите на <http://slovo.bg/>.

Виктор Любенов

Вярно с оригинала: Радой Ралин

Публикация:

Редактор на първо издание Зина Брезинска.

Редактор на второ издание Надежда Петкова.

Художествен редактор на първо издание Здравка Тасева.

Художествен редактор на второ издание Атанас Василев.

Технически редактор на първо и второ издание Здравко Божанов.

Коректор на първо издание Дочка Попова.

Коректор на второ издание Нели Маринова.

Код 30/95382/70-20-90.

Дадена за печат 10. IV. 1990. Подписана за печат 20. V. 1990.

Излязла от печат 30. VI. 1990. Формат 32/70/100. Печатни коли 4. Издателски коли 4,40. УИК 6. Тираж 120 090.

Цена 3 лв.

ДП „Георги Димитров“, бул. „Ленин“ 117, София.

Издателство „Български художник“, ул. „Асен Златаров“ 1, София, 1990. 76 Б (084)

(с) Радой Ралин, 1968, 1990 (с) Борис Димовски – художник, 1968, 1990

(с) Борис Ташев – предговор, 1990

с/о Jusautor, Sofia

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2990>]